

Nd.

487. Breytingartillögur

við frv. til vatnalaga.

Frá minni hluta vatnamálanefndar.

(Bjarna Jónssyni og Jóni Þorlákssyni).

1. Við 1. gr. Önnur málsgrein (Almenningur o. s. frv.) falli burtu.
2. Við 2. gr. Greinin orðist svo:
Landareign hverri fylgir rjettur til umráða og hagnýtingar því vatni, straumvatni eða stöðuvatni, sem á henni er, á þann hátt, sem lög þessi heimila.
Til vara: Greinin orðist svo:
Landareign hverri fylgir sá rjettur, sem nú er og verið hefir, til umráða og hagnýtingar því vatni, straumvatni eða stöðuvatni, sem er á henni.
3. Við 7. gr. c-lið.
Fyrir »vatni« komi: jarðvatni.
4. Við 8. gr. Orðin í 2. lið: »Nú er því lýst yfir« o. s. frv. til enda, falli burt.
5. Við 16. gr. 1. liður falli burt, og liðatalan breytist samkv. því.
6. Við 16. gr. Fyrir orðin í 2. lið »er liggur að vatni eða á« komi: er að vatni liggur eða vatn er á.
7. Við 39. gr. 2. lið. Fyrir orðin »skaði að vatnstökunni að öðru leyti« komi: skaði að missi vatnsins til áveitu á þá landareign sjálfa, sem vatnið er tekið í.
8. Við 49. gr. 1. lið. Orðin: »svo og öðrum, sem heimildir hafa á þeim tekið«, falli burt.
9. Við 49. gr. 1. lið. Á eftir orðunum »vinna úr því orku« komi: er samsvari alt að 500 eðlishestöflum.
10. Við 49. gr. 3. lið.
Liðurinn falli burt.

11. Við 51. gr. 2. lið. Á eftir orðunum »báðum landareignum« komi: til orkunýtingar samkv. 49. gr.
12. Við 52. gr. 1. lið. Á eftir orðunum »í vatni til orkunýtingar« komi: samkvæmt 49. gr.
13. Við 52. gr. 2. lið. Liðurinn orðist svo:
Nú vill eigandi annars vatnsbakkans ekki taka þátt í stíflugerð, og fer þá sem segir í 50. gr. 3. lið, sbr. 55. gr.
14. Við 53. gr. Greinin falli burt.
Greinatalan breytist samkvæmt því.
15. Við 54. gr.
 - a. 1. liður orðist svo:
Ráðherra er rjett að taka sjerhvert fallvatn til þess að vinna úr því orku til almenningsþarfa, eða handa nytsömum fyrirtækjum, og að veita orku eftir taugum ofanjarðar eða neðan til neyslustaðanna, enda sje gætt fyrir-mæla 49. gr. 1. liðs um vatn, er einhver kann að þurfa að nota samkvæmt III. og IV. kafla.
 - b. 2. liður orðist svo:
Ef nota þarf í þessu skyni fallvatn, sem áskilið er landareign til orkunýtingar samkvæmt 49. gr., skal greiða endurgjald eftir mati, ef samkomu-lag næst eigi, fyrir þá hestaflatölu, sem landareigninni er áskilin.
 - c. 3. liður orðist svo:
Nú þykir ráðherra nauðsynlegt að taka í því skyni, sem í 1. tölulið segir, til afnota virkjað fallvatn, eða fallvatn, sem byrjað er að virkja, eða að taka lögnámi orkuver eða orkuveitu, til þess að fá hagfelda skipun á orkuveitu um eitthvert svæði, og er það þá heimilt, enda komi fult endurgjald fyrir til handa þeim, er tjón biða af vatnstökunni eða orkuver eða orkuveitu áttu. Svo skal og öllum þeim, er fengið hafa orku frá veri því eða veitu, sem lögnámi var tekin, ger kostur á eigi minni orku en þeir hafa áður fengið frá verinu eða veitunni, og eigi með lakari kjörum en samningar standa til. Ef menn greinir á um þau efni, er í þessum tölulið segir, skal mat ráða.
 - d. Við 3. lið gr., sem verði 4. liður:
Í stað »sjálfur« komi: fyrir ríkið.
 - e. 4. liður verði 5. liður.
16. 59. gr. orðist svo:
Pegar hjeraðsstjórn hefir með samþykki ráðherra ákveðið að koma upp vatnsorkuveri eða raforkuveitu, hefir hún rjett til að taka óvirkjað fallvatn til afnota í því skyni, enda sje gætt fyrir-mæla 49. gr. 1. liðs um vatn, er einhver kann að þurfa að nota samkvæmt III. og IV. kafla. Þurfi hjeraðs-

stjórn að nota í þessu skyni fallvatn, sem áskilið er landareign til orkunýtingar samkvæmt 49. gr., skal það og heimilt, að því leyti sem fallvatnið er óvirkjað, gegn endurgjaldi eftir mati, ef samkomulag næst eigi, fyrir þá hestafatölu, sem landareigninni er áskilin. Ákvæði 55. gr. koma þá og til framkvæmdar.

17. 60. gr. orðist svo:

Þegar hjeradsstjórn hefir komið upp orkuveitu samkvæmt 58. gr., getur ráðherra selt henni í hendur einkarjett samkvæmt 56. gr. á svæði því, sem orkuveita hennar nær yfir, um tiltekið árabíl, þó aldrei lengur en orkuveitan fullnægir allri eftirspurn eftir orku í takmarki sínu. Einnig getur ráðherra þá fengið hjeradsstjórn í hendur rjett til þess að taka lögnámi orkuver eða orkuveitur, sem fyrir eru í takmarkinu, en að öðru leyti fer um slík ver og veitur eftir ákvæðum 57. gr.

18. Við 65. gr.

Greinin orðist svo:

1. Nú vill einstakur maður afla sjer raforku, er samsvari 500 eðlishestöflum eða minna, og þarf að taka í því skyni til notkunar fallvatn á landi annars manns, og er honum það heimilt, ef hann á eigi kost raforku úr neinni veitu, sem fyrir er, og hefir ekki fallvatn til notkunar í því skyni á sínu landi, eða honum yrði mun kostnaðarsamara að nota það. Þó skal gæta fyrirmæla 49. gr. 1. liðs um vatn, er einhver kann að þurfa að nota samkvæmt III. og IV. kafla. Eigi verður heldur tekið í þessu skyni fallvatn, sem áskilið er landareign til orkunýtingar samkvæmt 49. gr., nema samkomulag verði eða til komi leyfi ráðherra og endurgjald eftir mati.
2. Ef lögnáms þarf samkvæmt 55. gr., getur ráðherra veitt leyfi til þess Fer þá um mat og endurgjald sem í þeirri grein segir.
3. Ef taka þarf til notkunar hluta af fallvatni, sem hefir meira en 500 eðlishestöfl, þarf leyfi ráðherra, er getur sett skilyrði samkvæmt því, er segir í 49. gr. 2. lið og 58. gr.
4. Í leyfi samkvæmt 3. lið skal kveða svo á, að ráðherra skuli úrskurða ágreining um verð á orku, ef orka verður seld almenningi frá verinu, og að báðum aðiljum skuli skylt að hlíta úrskurði ráðherra þar um.

19. Á eftir 65. gr. komi ný grein, svo hljóðandi:

1. Nú vill maður afla sjer raforku, er samsvari meira en 500 eðlishestöflum, og koma upp vatnsorkuveri eða raforkuveitu í því skyni, og skal hann þá beiðast leyfis ráðherra áður byrjað sje á framkvæmd verksins, og jafnframt senda frumdrætti að hinum fyrirhuguðu mannvirkjum.
2. Leyfi ráðherra má binda þeim skilyrðum um vatnstökuna, gerð mannvirkjanna, tegund og spennu raforkustraums, sem nauðsynleg þykja til þess að tryggja almenningshagsmuni, þar á meðal sjerstaklega til að tryggja það, að unt verði seinna meir að koma hentugu skipulagi á

orkuveitn til almenningsþarfa í bjeraði því eða landshluta, sem orkuverið eða veitan eru í. Enn fremur má setja skilyrði um það, að almenningi í nágrenni við veituna sje gefinn kostur á orku úr henni, með þeim hætti, er í 65. gr. 4. lið segir. Loks má og binda leyfið þeim skilyrðum, sem ákveðin kunna að verða eða heimiluð í sjerleyfislögum.

3. Þegar leyfi ráðherra samkvæmt 2. lið er fengið, er heimilt að taka til notkunar óvirkjað fallvatn, þótt á aunars manns landi sje, enda sje gætt fyrir mæla 49. gr. 1. liðs um vatn, er einhver kann að þurfa að nota samkvæmt III. og IV. kafla. Þurfi að taka fallvatn eða þann hluta þess, sem áskilinn er landareign til orkunýtingar samkvæmt 49. gr., skal það og heimilt, að því leyti, sem fallvatnið er óvirkjað, gegn endurgjaldi eftir mati, af samkomulag næst eigi, fyrir þá hestaflatölu, sem landareigninni er áskilin. Ákvæði 55. koma þá og til framkvæmdar.

20. 66. gr. orðist svo:

Nú er fallvatn, sem áskilið er landareign til orkunýtingar, tekið til notkunar samkvæmt 53., 57., 64. eða 65. gr., enda hafi rjetturinn til orkunýtingar ekki verið skilinn frá landareigninni, og er þá eiganda hennar rjett að krefjast þess, að í stað endurgjalds í peningum verði honum látn í tje raforka frá orkuverinu til heimilis og búþarfa. Hann getur krafist þess, að þessi raforka verði látn sjer í tje með nothæfri spennu á einum stað í landareiguinni, sem hann sjálfur tiltekur. Fyrir raforkuna skal hann greiða árlegt gjald, nema öðruvísi um semji, er samsvari beinum tilkostnaði orkuverseiganda til vinslu á þeim hluta orkunnar og til veitunnar frá orkuverinu að neyslustað, eftir nánari reglum, sem ráðherra setur. Verði ágreiningur um upphæð árgjaldsins, sker ráðherra úr.

21. Við 79. gr. 2. liður orðist svo:

Nú vill maður veita bagalegu vatni í skurð annars manns, samkvæmt 78. gr., og má þá setja honum það skilyrði, að hann greiði skurðeiganda upp í skurðkostnaðinn sem svarar því gagni, er hann hefir af skurðinum. Og jafnframt skal honum skylt að kosta viðhald skurðsins að sínum hluta.

22. Við 83. gr.
4. liður falli burt.

23. Við 133. gr.
Í stað orðanna í 1. lið »eða samþykkis krafist« komi: krafist eða verkið heimilt án ráðherraleyfis.

24. Við 144. gr., 1. lið b.
Fyrir orðin »49. gr. 3. lið, sbr. 65. gr. 3. lið« komi: 64. gr. 4. lið og 66. gr.

25. Allar tilvisanir í greinar og töluliði frv. breytist samkvæmt niðurstöðu atkvæðagreiðslunnar.